

Bruce Lee? Ik erger me meer en meer aan deze jongeman! We moeten via een boomstam verder over de rivier en glijden meermaals uit op de modderige bospaden. In de verte zien we rijstterrassen in de diepte liggen en stilaan komen we dichterbij een Karen dorp. Karen leven in de valleien van de provincies Mae Hong Song, Chiang Mai, Chiang Rai en Lampoen. Ze telen rijst, maïs, katoen en houden vee. De meesten belijden het boeddhisme en zijn vrij schuw. Bijna alle hutten zijn op palen gebouwd voor bescherming tegen wateroverlast en ongedierte als slangen en schorpioenen. Vanaf het erf geeft een laddertje toegang tot de woning, beneden doet men eerst de schoenen uit. Er is geen meubilair en in de rommelige keuken bereiden Toy en Taetsan een overheerlijke dikke groentesoep. Enkele Karen vrouwen dragen een kleurrijk jasje, een halssnoer met zwarte kralen en houten pennen in de oorlellen. Meisjes die nog maagd zijn dragen witte kledij. De Karen zijn een vriendelijk, klein en ietwat schuchter volk, waarvan velen graag een opiumpijp roken. Tijdens een wandeling in de jungle hangen we vast aan doornige lianen die diep in onze huid haken. We waden door een rivier waar dorpelingen zich wassen. De avond valt en een dorpeling trekt er met een geweer op uit. Onder onze paalhut wordt de ruimte benut als stal voor zes koeien en twee waterbuffels. Tussen de dieren legt men blokken smeulend hout om insecten weg te houden. Na het zware diner rusten we even uit, we voelen ons van adel... maar van adel naar wc dametje is in Thailand een kwestie van seconden. De smeulende houtblokken veroorzaken een zware rookwolk die in de hut blijft hangen, branderige ogen en ademhalingsmoeilijkheden zijn het gevolg. Buiten is het stikdonker, er is geen maan en de opiumpijpen worden weer aangestoken. Ik hoor goed doorvoede houtwormen in de wanden knabbelen terwijl de waterbuffel onder ons hutje het nodig vond zich eens goed te ontlasten!

We vertrekken naar de Lahu in de koelte van de ochtend. Vernielzuchtige Rambo hakt op het struikgewas in en kerft zijn naam weer in verschillende bomen. We kruisen prachtige bloemen en vermijden enkele zwarte schorpioenen. De Lahu zijn afkomstig van de provincie Yunnan in China en er zijn er zo'n 10.000 rond Chiang Rai, Chiang Mai, Mae Hong Song, Lampang en Tak. Ze zijn animistisch en geloven in heksen en tovenaars. We installeren ons in een

Dit rijke klooster werd in 1440 opgericht door de orde van de geelmutsen waar ook de Dalai Lama toe behoort. Zwarte kaarsenrook heeft sommige muurschilderingen al in zijn greep en er hangt een vreemde geur.

Jawced wekt ons en we krijgen thee uit de *samovar* omdat we die zo lekker vinden. We namen zo'n exemplaar op een vorige reis mee huiswaarts en drinken regelmatig deze thee met kardemom en kruiden thuis in de zomer. Op huizendaken ligt jak mest te drogen als brandstof voor de winter. Per jeep rijden we zeventien kilometer verder naar het Phyang klooster voor een jaarlijkse *puja* (ceremonie). Het is ruig en ruw, de wind waait hard en de zon straalt hevig. De trip voert langs een steenwoestijn waar na elke bergrug een groene vallei opduikt. Wanneer we arriveren zien we een stroom van families, jong en oud, allen uitgedost in beste kledij met *peraks*, *topi's*, juwelen, gebedsmolentjes, geborduurde schoentjes enzovoort. Ze bezetten de daken, steegjes en bouwvallige muren. Op het binnenplein van het klooster zijn de dansen al van gisteren bezig, hoogwaardige personen en militairen bezetten de beste schaduwrijke plaatsen. Slechts een handvol buitenlanders zit tussen lokalen in het zand. Onder een overdekt terras brengen oudere lama's monotone muziek. De *Chams*- of spirituele dansen zijn een uiting van zuivere Tibetaanse kunst. Ze worden beschreven in het lijvig boek *Chamiyig* en volgen zeer strakke regels. De maskers met verschrikkelijke uitdrukkingen worden niet gezien als demonen maar als beschermheren. Het festival loopt stilaan ten einde en stevig onder de indruk verlaat ik deze zeer spirituele wereld. Maar we worden nog aan de hoofd Lama voorgesteld, een jongetje van zes jaar dat de reïncarnatie is van de vorige hoofd Lama. We buigen nederig en krijgen een rood koortje rond de hals. Ik krijg het onbeschrijflijk gevoel dat dit kind 'buitenaards' is! Nu stappen we verder naar de *gon kbeng*, de kamer van de beschermers, waar gemummificeerde monniken met bladgoud bedekt, als beelden dienen. De *gon kbeng* is amper vijf op vijf meter, duister met opgezette dieren, beschermers, Mongoolse antieke wapens en *tanka's*. Slechts één keer per jaar tijdens het festival, wordt deze kamer geopend en weinigen weten dat ze die dan kunnen betreden. Wij hebben dit bezoekje te danken aan Mingma.

Na een verfrissende douche zijn we de volgende morgen klaar voor de grote

zoon, woont. De weg is haast onberijdbaar, het wagentje is echt niet geschikt voor deze ondergrond, toch voert Padma het tussen keien en kuilen. Achterin een veldje drinken Wangyal en een vriend *chang* bier, Sonam begroet me, de werkdag zit er op. Zangpo, Padma's eerste en nog enige kleinkind zie ik nu voor de eerste keer, hij hangt op de arm van een kreupel dametje, lange glinsterende snottebellen hangen tot aan zijn kin. Je kan hem met geen tangen vastnemen en hij ruikt naar ranzige boterthee. In het huisje hangt dezelfde geur, eitjes pruttelen in een zwart geblakerd potje, de mat waarop ik moet plaatsnemen kleeft en stinkt. Padma hijst zijn vierde glas rum, ik vraag me af hoe we zullen thuis geraken. Diskit en Zangpo komen mee naar het ouderlijke huis, ik zal met het autootje moeten rijden. Het is reeds donker in de vallei als ik achter het stuur kruip. Diskit en zoontje zitten naast me, Padma en Sonam op de achterbank. Wangyal en zijn vriend slalommen opgewonden en beschonken met de zware motor rond de auto. Vader verontschuldigt zich, de remmen en lichten functioneren niet goed, het moet me maar overkomen... hopelijk krijg ik Boeddha's bescherming! Op de enige weg die Ladakh met Kasjmir verbindt word ik verblind door vrachtwagens en jeeps, hels getoeter jaagt mijn adrenaline op, ik laat de Indische waanzin passeren en breng ons gelukkig heelheids 'thuis.' Een uur later trilt mijn lichaam nog steeds van de stress. Ik zet me rond de grote mand abrikozen en ontpit ze, het vruchtvlees leggen we op een zeef, de pitten worden gewoon op de vloer gedumpt. De zonen kijken trots naar me en zeggen dat ik een goede Ladakhi zou zijn.

Donderdag, Padma neemt onze bagage mee naar Leh, ik melk de koe en karn boter, maak *puri's* en neem familiefoto's. Gewoontegetrouw worden we in traditionele kledij gestoken, we krijgen alle drie een *deli* aan, dat is een dikke donkere jas met rode of groene lap stof als ceintuur. De Ladakhi zelf dragen daaronder twee lange broeken en jassen tegen de kou met boven op de *deli* een schapenvel. Op het hoofd draagt Dolma haar *tibi* of *topi*, een hoog hoedje met vleugeltjes. Tijdens speciale gebeurtenissen wijkt de *tibi* voor de *perak*, het hoofddekseel in cobra vorm met staart op de rug dat rijkelijk bezet is met halfedelstenen. Het wordt kundig op mijn hoofd gebonden, touwtjes onder mijn oksels houden alles op zijn plaats. Laarsjes van gevlochten gras met wipneus